19 Jaar, No. 146. -- 's HERTOGENBOSCH. -- Zaturdag 11 December 1847.

DE NOORD-BRABANDER

Staat- en Letterkundig Dagblad.

DICERE VERUM QUID VETAT?
HORATIUS.

ABONNEMENTS - PRIJS
Voor de Stad.. ƒ 12.
Franco per post. » 14.

(Verschijnende driemalen in de week: Dingsdag, Donderdag en Zaturdag.)

ADVERTENTIEN:
15 cents de regel,
behalve 35 cents zegel.

ITALIE.

ROME. De roomsche dagbladen deelen de bijzonderheden mede van de plegtigheden, welke den 24 november te Rome hebben plaats gehad voor de installatie van den stedelijken raad dier stad. De kardinaal Altieri, president van Rome en der Comarca heeft bij die gelegenheid de volgende aanspraak tot Z. H. gerigt.

» Heilige Vader.

» Deze mannen, welke gij, vol verknochtheid en eerbied voor Uwe Heiligheid nedergebogen ziet, verlangende uwe voeten te kussen tot bewijs hunner diepe erkentelijkheid, zijn de vertegenwoordigers der roomsche stad door Uwe Heiligheid geroepen hunne stem te geven, hunne zorgen te leenen voor het welzijn van ons vaderland. Zij vertegenwoordigen de verschillende orden des eigendoms, der wetenschap, kunst en nijverheid, waarmede de gelukkige hoofdstad der pauselijke landen zich verheugt, maar zij vertegenwoordigen vooral, zij verpersoonlijken het onderscheidend kenmerk der eenparige onderwerping, welke geheel de roomsche bevolking door de zoetste banden aan den geheiligden [illegible] Uwe Heiligheid verbindt.

» Zij beseffen al de waarde der weldaad, welke de Vader der volkeren hun verleend heeft en snellen volijverig toe, om hunne teedere en onveranderlijke dankbaarheid te betuigen aan hem, die hen zoo goed kent.

» Rome herleeft op de stem van den Stedehouder van Jesus Christus, die de volkeren verlevendigt en de steden opbeurt. Rome was trotsch op het vertrouwen dier roemvolle opperpriesters, die het veroorloofden zijne eigene belangen te regelen, maar voortaan zal het in zijne onsterfelijke jaarboeken de eer vermelden, van genoegzaam het vertrouwen van Pius IX gewonnen te hebben, om van hem de eervolle taak te ontvangen, van de meest gepaste en nuttige maatregelen te beramen voor het welzijn van een groot deel zijner onderdanen: dier onderdanen, welke het onschatbaar geluk hebben, zijn geheiligden persoon te beschermen en zijne hooge tegenwoordigheid te genieten. Onmetelijke weldaad, welk eene onmetelijke dankbaarheid waardig is. Woorden kunnen deze dankbaarheid niet uitdrukken; het zal ons slechts vergund zijn, zulks door daden te doen. Ja, Heilige Vader, de handelingen van den romeinschen raad en Senaat zullen aan de gansche wereld doen zien, dat de Romeinen de welwillende concessien van hun aangebeden Vader en Souverein waardig zijn, en dat hoe grooter zijne goedheid en goedertierendheid zijn, om hen gelukkig te maken, te meer zij zich bevestigen in het vaste voornemen, om de onschendbare en onvergankelijke regten zijner geheiligde oppermagt te verdedigen. Bevoegd om zelve hunne magistraten te verkiezen, zullen zij dien in die keuze op de braafsten hunner medeburgers, op de getrouwste onderdanen uwer Heiligheid vestigen; met het regt bekleed om de stad Rome te vertegenwoordigen, hare belangen te behoeren, zullen zij van dit regt gebruik maken met het volstandig doel, om die eeuwige hoofdstad meer en meer de suprematie waardig te maken, welke de Voorzienigheid haar over de catholijke wereld gegeven heeft, meer en meer waardig, om den onfeilbaren zetel van den Stedehouder van Jesus Christus te bezitten en te behouden.

» Dit doorluchtig Quirinaal verlatende, zullen wij ons begeven naar dien grijzen heuvel, waarop eenmaal het lot der wereld beslist werd, en wij verheugen ons, dat die oorlogzuchtige bestemming in eene vreedzame veranderd is, sedert die bestemming werd toevertrouwd aan dengenen die het scheepje van Petrus bestiert. Daar gekomen, zullen wij dien ouden tempel (1) ingaan, welke ons herinnert aan het profetisch woord, hetwelk een nieuw tijdvak, vruchtbaar in vrede en voorspoed voorspelde. Heden behoeven wij geene geheimzinnige stem meer, om ons te verzekeren dat wij niet meer in afwachting zijn; maar dat wij reeds, onder de wijze en voorzigtige voogdijschap van Uwe Heiligheid, in den geregelden, vreedzamen en rustigen vooruitgang, welken wij in [illegible] hebben, leven. Gelukkige en van God gezegende vooruitgang, wijl hij geleid wordt door de grootmoedige ziel en het regtschapen hart van den Vader der geloovigen en tot niets anders strekt, dan tot vermeerdering der verheerlijking van den Allerhoogste, tot uitbreiding van zijn hemelsch rijk, tot het volbrengen van zijn heiligen wil, door het voortdurend onderwijs en voorbeeld van alle christelijke, burgerlijke en maatschappelijke deugden. De vertegenwoordigers der stad Rome zullen veilig den weg, welken Uwe Heiligheid hun afgebakend heeft, bewandelen, zoodra Uwe Heiligheid hen gezegend zal hebben, wijl beloofd is, dat de zegen van den wetgever met ijver en onverschrokkenheid op het dikwijls moeijelijk maar altijd roemrijk pad der christelijke deugden doet voortgaan."

De H. Vader heeft met zijne gewone welsprekendheid en minzaamheid hoofdzakelijk geantwoord;

» Dat hij dankbaar was voor de gevoelens welke de raadslieden, door den mond van Z. Em. aan den dag legden.

» De bewijzen van geestdrift voor den H. Stoel, sedert zijne verheffing op den pauselijken troon; zijn te Rome treffender geweest dan op andere plaatsen.

» De H. Vader voegde er bij, dat hij deze stedelijke vertegenwoordiging gewild had, om aan de Romeinen een bijzonder bewijs zijner bezorgdheid voor hunne wezenlijke belangen te geven.

» Dat hij over zijn werk voldaan was en niet twijfelde, of de nieuwe instelling zou voor hem een steun en onderschraging wezen in de moeijelijke zorgen van het beheer.

(1). *Zinspeling op den tempel van Jupiter van het Kapitool, alwaar de boeken der Sibyllen aanwezig waren.*

» Dat hij met genoegen vernam (iets waaraan hij niet twijfelde,) dat al de raadsleden met een geest van eendragt en eenstemmigheid bezield waren.

» Dat hij overtuigd was, dat zij in hunne beraadslagingen altijd gematigdheid en kalmte zouden bijzetten en dat aldus het voorbeeld der hoofdstad op de andere gemeenten van den Staat invloed zou hebben.

» Naar het Kapitool gaande, zullen zij magistraten kiezen, Rome en hunner wijsheid waardig; wat hem betreft, hij bidt den Hemel hunne beraadslagingen te zegenen en geeft hun, met dit inzigt den apostolischen zegen.

De kardinaal Altieri heeft de vergadering van de stedelijken raad met de volgende aanspraak geopend:

» Mijne heeren, stedelijke raden.

» De beschermengel van Rome, de onsterfelijke Pius IX heeft, door de wonderbare kracht van zijn magtig woord, een nieuw leven aan het kapitool gegeven. Weinige maanden zijn voor hem genoeg geweest, om het groote werk, hetwelk zijne voorgangers in den loop van hun gansche leven niet hebben kunnen tot stand brengen, te voltooijen. Groot waren de moeijelijkheden, welke zich tegen deze zoo gewenschte herschepping aankantten, groot en gewigtig de hinderpalen, welke de voltooijing daarvan schenen te vertragen; maar welke is de hinderpaal, die Pius IX kan tegenhouden, wanneer het geldt het geluk van zijn welbemind volk te vermeerderen? De groote Paus hield zich niet op met het beschouwen van de moeijelijkheid der onderneming; hij zag er het nut voor zijn volk van in en sloeg dadelijk handen aan het werk. Door eene gelijktijdigheid, welke het niet mogelijk is anders dan providentieel te beschouwen, beval de onsterfelijke Opperpriester bijna op denzelfden dag de herstelling van den romeinschen senaat en van het latijnsch patriarchaat van Jeruzalem; zoodat dezelfde hand te gelijkertijd een nieuwen glans aan de eerste stad van het Oosten en aan de groote stad die steeds de eerste van de wereld was en altijd wezen zal, schonk.

» Hoe gelukkig achtte ik mij, toen Z. H. mij het eervol voorzitterschap der commissie, belast om haar de grondslagen, waarop het nieuw gebouw van het kapitool moest opgetrokken worden, voor te stellen. Ik was getuige van den verstandigen ijver der eerbiedwaardige leden dier commissie; dank zij hunner werkzaamheden, konden wij in weinig tijds een goed geordend werk voor de voeten van Z. H. nederleggen en ik mogt mij verheugen het goedgunstig door Z. H. aangenomen te zien.

» Heden acht ik mij nog gelukkiger, wijl ik [illegible] geroepen zie om de eerwaardige vergadering van den eersten raad dezer doorluchtige hoofdstad, te midden der algemeene blijdschap ingewijd [illegible] sterkt door de roemvolle aanmoedig[illegible] onzen aangebeden Vader en Souverein[illegible] zitten. Dat zijne geeerbiedigde woorden [illegible]

zaam zijn, om u al het gewigt uwer taak te doen kennen even als al de belangrijkheid der pligten welke u opgelegd zijn. Ik zoude van uwe welwillendheid misbruik maken en u een kostbaar gedeelte van den tijd, welken gij geheel aan uw vaderland verschuldigd zijt, doen verliezen, indien ik hier nog meer woorden bijvoegde, om u te vermanen, waardiglijk uwe pligten te vervullen. Vergunt mij slechts u te herinneren, dat uwe eerste handeling in uwe oogen zijn moet, wat zij inderdaad is, eene handeling van het hoogste gewigt. Rome wacht van u eene magistratuur, zijn vertrouwen en achting waardig, in staat om de ware belangen des volks te verdedigen en te behartigen, en ook der welwillendheid en het vertrouwen van den souverein waardig.

»Terwijl ik u, Mijne heeren, de verzekering geef van mijn onvermoeiden ijver, om uwe pogingen te schragen, vraag ik u, ter beantwoording aan eene zoo loijale medewerking, eene volstandige kalmte in de beraadslagingen, eene verlichte voorzigtigheid in uwe besluiten, opdat de gematigdheid uwer voorstellen en de wijsheid uwer beraadslagingen tot een magtig voorbeeld aan al onze medeburgers verstrekken, den waren roem van ons vaderland uitmaken, den eeuwigen troost van onzen doorluchtigen souverein, den edelmoedigen hersteller der romeinsche vertegenwoordiging, zijn mogen.”

De Paus heeft uit de voordragt van drie kandidaten door den raad aangeboden, tot burgemeester (*senatore*) benoemd den prins Corsini en tot adjuncten (*conservatori*) de prinsen Borghèse en Doria, den markies della Fargnia, de advokaten Armellini, Sturbonetti en Scaramucci en de heeren Colonna en Bianchini.

De *Diario* (het officieele blad) meldt dat de H. Vader den kardinaal Ferretti benoemd heeft tot secretaris *del memoriali*, in de plaats van den kardinaal Altieri, die geroepen is om den stedelijken raad van Rome voor te zitten. Deze benoeming, zegt de *Bilancia*, geeft ongelukkigerwijs te kennen, dat de kardinaal Ferretti, wiens aftreding men reeds aangekondigd heeft, zich gereed maakt eerstdaags zijnen post als Secretaris van Staat te verlaten.

— Volgens de laatste tijdingen was er hoop dat de zaak van Ferrara eindelijk bijgelegd zou worden. Wat Pontremoli betreft, men zeide te Florence dat de onlangs aan het gouvernement van Toskanen gedane voorstellen van dien aard waren, dat het daardoor in eene groote verlegenheid geraakt was.

— De *Gazette du Midi* verzekert dat de koning van Napels besloten heeft tot het tolverbond, hetwelk tusschen den Paus, den hertog van Toskanen en den koning van Sardinie gesloten is, toe te treden.

— De *Patria* van Florence van den 29 november meldt dat de groothertog van Toskanen den Paus en den koning van Sardinie zoude gekozen hebben tot scheidsmannen in zijn verschil met den hertog van Modena, in de kwestie van Fivizzano.

— Een brief van Turyn van den 1 december zegt dat koning Karel Albert, bij een tweede besluit van den 27 november ll., aan de elf afdeelingen waaruit thans Piemont bestaat eene gemeentelijke, gewestelijke en grondverdeelende organisatie, welke een wezenlijk regerings charter is, verleend heeft.

ZWITSERLAND.

De dagbladen behelzen thans den tekst van de nota door den heer Bois-le-Comte aan den Landdag en den Sonderbund ter hand gesteld, waarbij de bemiddeling der vijf groote Mogendheden aangeboden wordt. De voorwaarden, welke tot grondslag dier bemiddeling zouden verstrekken, zijn wel die, welke reeds vermeld zijn als: 1o de inroeping van eene beslissing van den H. Stoel over de vestiging der Jesuiten in Zwitserland. 2o Verbindtenis van den Landdag om niets tegen de onafhankelijkheid en souvereiniteit der kantons te ondernemen, de bescherming dier souvereiniteit en van geene wijzigingen in het eedgenootschappelijk verbond te brengen, zonder de toestemming van al de leden der Confederatie. 3o Ontbinding van den Sonderbund. 4o Wederkeerige ontwapening.

— Het antwoord van den Landdag op de nota von den minister van Pruissen over de onzijdigheid van het kanton Neuchatel, ofschoon op den stouten toon des overwinnaars gestemd, is niet zoo stout als men verwacht had. De Landdag antwoordt, dat de voorwaarde waarop Neuchatel onder de zwitsersche kantons opgenomen is, medebrengt dat het zich aan het eedgenootschappelijk gezag onderwerpe en dat het den Landdag alleen voegt te beslissen, of dat kanton zijn pligt gedaan heeft, zonder dat de koning van Pruissen zich daarmede te bemoeijen hebbe.

De radikale bladen schijnen gansch niet voldaan over dit antwoord en zetten steeds tot dwangmaatregelen tegen Neuchatel aan. Ziehier, hoe de *Helvetie* zich daarover uitlaat:

« Het gouvernement van Neuchatel kon ligt in zijne berekeningen falen en wij zijn overtuigd dat deze zaak niet in zijn voordeel zal uitvallen. Het heeft den handschoen aan de confederatie toegeworpen, deze zal dien opnemen en de wederspannigheid straffen; al is het dat zij het mom der onzijdigheid aanneemt. Neuchatel heeft halsstarrig geweigerd zijne klaarblijkelijkste pligten en verbindtenissen na te komen, het heeft de gezworen trouw geschonden en de tractaten veracht. Zulke handelingen blijven niet ongestraft en ondanks de bemiddeling tot den vrede, ondanks Pruissen en de diplomatie, zal dit hatelijk en anti-nationaal gedrag spoedig naar verdienste beloond worden.

— Men berekent dat de oorlogskosten, sedert het begin der vijandelijkheden 3 millioen zwitsersche franken bedragen en zoo de militaire bezetting nog eene maand duurt, zooals men voorgeeft, zal deze som tot 7 a 7½ millioen franken opgeklommen zijn. De catholijke kantons, welke men die lasten wil opleggen zijn arm, vooral de kleine kantons zijn weinig bevolkt, de gansche bevolking der zeven kantons telt te naauwernood 400,000 zielen. Een oorlogslast van 7½ millioen zou dus hun ondergang zijn. Dit is overigens wat men wil: men moet, volgens het romeinsch voorschrift, dezer dagen door een bernsch dagblad aangehaald, *de wederspannigen arm maken.*

»Indien men zich een denkbeeld wil vormen van de wezenlijke taak, welke de vertegenwoordigers en de bezettingstroepen in de overwonnen kantons te vervullen hebben, leze men het volgend uittreksel uit de *Berner Zeit.*, het erkend orgaan van het Bernsch gouvernement:

» Aan de liberalen van Zug:

» Hoelang zult gij nog dralen dat gouvernement, dat aan hoog verraad schuldig is, omver te werpen? Waarop wacht gij, om handen aan het werk te slaan? Gij hebt *federale troepen om u te beschermen en federale vertegenwoordigers, om u ten einde toe te ondersteunen* en in uw eigen land eene talrijke partij; wat wilt gij meer?” Deze talrijke partij is niet anders dan eene zeer dunne meerderheid, de laatste verkiesingen hebben dit volkomen beweezen; en zoo het geene minderheid ware, zou zij sterk genoeg zijn om het gezag in handen te krijgen zonder de hulp der vertegenwoordigers en federale troepen. Men wil echter dat de minderheid, door die vreemde hulp en bernsche bajonnetten geschraagd, regere. Ziedaar nogmaals hoe de radikalen de kantonnale souvereiniteit en de vrijheid van al degenen, die hunne denkwijze niet deelen, verstaan willen.

— De generaal Dufour is den 3 december te Bern aangekomen. Men had eenige toebereidselen tot zijne ontvangst gemaakt, welke geene gelijkenis hadden met den triomf, welken den heer Ochsenbein toegewijd is. De generaal zat in een klein rijtuig en heeft zijn intrek in een logement genomen.

DUITSCHLAND.

De *Preuss. Zeit.* behelst een kabinetsorder, onder dagteekening van den 3, waarbij de comités der Stenden (Ausschüsse) tegen den 17 januarij opgeroepen worden en de prins van Solms-Hohen-Solms-Licht tot voorzitter, (maarschalk), en de luitenant-kolonel Adolf von Rochow tot ondervoorzitter dier comités benoemd wordt. Volgens dezelfde kabinetsorder zal de commissie, welke de werkzaamheden der afgevaardigden moet regelen, den 29 december te Berlijn vergaderen.

ENGELAND.

LONDEN 5 december. Het Lagerhuis heeft heden de beraadslagingen over de tweede lezing van het wetsontwerp bestemd om in Ierland de misdaden te voorkomen, aangevangen. Nadat de minister van binnenlandsche zaken de tweede lezing voorgesteld had, heeft de heer Smith-O'Brien, hoofd der partij van het Jonge Ierland, onder den vorm van amendement, het volgend voorstel gedaan.

» De kamer is van oordeel dat de aanneming van maatregelen, om aan de arbeidende klassen in Ierland werk te verschaffen; van maatregelen, strekkende om aan de pachters waarborgen te geven, zonder aan de billijke regten der eigenaren te kort te doen; van maatregelen, strekkende om het getal dergenen, die bij de handhaving der orde belang hebben en van maatregelen strekkende om alle weldenkenden te doen medewerken aan het behoud des openbaren vredes, met meer vrucht het plegen van misdaden zoude voorkomen dan de aanneming van een wetsontwerp, hetwelk op de regten der zelfsverdediging ingrijpt, den onschuldige met den schuldige gelijkstelt en de eerste grondslagen der constitutionele vrijheid omver werpt.

Bij den aanvang der zitting heeft de heer Urquhart een voorstel van adres aan de Koningin gedaan, strekkende om in Ierland een iersch parlement te vereenigen, teneinde het te raadplegen over de rampen, welke het land teisteren.

— De *Daily News* zegt dat een handelaar in wol te Southwark zijne betalingen geschorst en zich zelven van het leven beroofd heeft.

— De Universiteit van Oxford heeft met eene groote meerderheid een verzoekschrift aan het Parlement, waarin het zich tegen de toelating van joden in het lagerhuis verzet, aangenomen.

— Brieven uit Glascow spreken van drie nieuwe faillieten in die stad. De grootste is die van het huis Henry Forester en Co., commissionnairs.

IERLAND.

De zaken hebben in Ierland weder een noodlottig en keer genomen. Het schrikbewind hetwelk in eenige districten heerscht, breidt zich meer en meer uit. De groote eigenaars nemen de vlugt om het moordstaal te ontkomen. De stoutheid der boosdoeners kennen geene grenzen meer. Ook roepen de behoudende bladen, tengevolge eener zeer natuurlijke reactie, om beteugelende maatregelen, nog veel gestrenger dan die thans aan het Parlement ter goedkeuring onderworpen zijn. Misdaad en armoede, ziedaar de twee woorden welke thans door gansch Ierland weergalmen.

— Een der geleerdste en eerbiedwaardigste leden der catholijke iersche geestelijkheid; de *rev.* Th. Maguire is dezer dagen te Ballinamon, in het graafschap Leitrim, tengevolge der heerschende ziekte (typhus) overleden.

SPANJE.

MADRID 1 december. De generaal Narvaez heeft in de zitting van gisteren de aanvallen van den heer Cortina beantwoord.

— De voorzitter van den Raad heeft verklaard

dat het kabinet de redactie van het adres van antwoord aannam.

— De markiesin de Valdegama is te Madrid overleden. In 1739 geboren, leefde zij onder acht koningschappen als: dat van Philips V, van zijn oudsten zoon Lodewijk I, van Ferdinand VI, van Karel III, van Karel IV; van Joseph Napoleon, van Ferdinand VII en van Isabella II.

PORTUGAL.

LISSABON 30 november. De tijdingen uit het gansche land ontvangen, melden, dat in de algemeene verkiezingen, welke hebben plaats gehad, de partij der Cabrals op vele plaatsen, en voornamelijk te Lissabon en te Oporto, de bovenhand behaald heeft. De ministerieele kandidaten zijn allerwege ter zijde geschoven; de septembristen hebben slechts eenige benoemingen bekomen. Overigens zijn de verkiezingen, zonder wanordelijkheden afgeloopen.

FRANKRIJK.

PARIJS, 7 december. De gedeputeerden komen achtervolgens te Parijs aan. Men telt er reeds meer dan 250.

— De markies de Boissy, pair van Frankrijk, heeft van den Paus de orde der Verdienste ontvangen.

— De hevige winden, welke sedert eenige dagen in het noorden woeden, hebben reeds vele ongelukken op zee veroorzaakt.

— De marokkanen bereiden zich voor, Abd-el-Kader hevig aan te vallen. De twee zonen van keizer Abd-er-Rhaman hebben zich aan het hoofd van een leger gesteld, hetwelk bestemd is den emir te bestrijden. Hunne ruiterij heeft reeds eenen aan Abd-el-Kader getrouw gebleven volksstam vernield.

BELGIE.

BRUSSEL 8 december. Gisteren heeft de Kamer in eene enkele zitting de begrooting van het departement van financien aangenomen. Daarna is de geheele begrooting door de 68 tegenwoordig zijnde leden goedgekeurd.

NEDERLAND.

'S HERTOGENBOSCH 10 december.

Wij hebben reeds gemeld, dat de Kolonel Kommandant van het 6e regement infanterie C. de Haan, tot kommandeur van de Eikenkroon is benoemd; thans vernemen wij, dat diezelfde eer door Z.M. aan den generaal majoor J. H. Voet, provincialen kommandant van Noord-Braband verleend is.

— Z. M. heeft op den 6 dezer benoemd tot grootkruis der Orde van de Eikenkroon, onder anderen den heer mr. J. [?] van Son, minister voor de zaken van de Roomsch Katholijke Eeredienst.

— De minister van binnenl. zaken, L. N. graaf van Randwijck, is door Z. M. benoemd tot kommandeur der orde van den Nederlandschen Leeuw.

GRAVE 7 december. Heden ochtend verloren wij door den dood eenen waardigen en algemeen geachten Arts en meer dan eene halve eeuw gewezen Stads-Doctor, den WelEdel Geboren, Zeer Geleerden Heer Hendrik Johan Antoon De la Geneste, ridder der orde van den Nederlandsche Leeuw, lid der Provinciale commissie van geneeskundig onderzoek en toevoorzigt in Noord-Braband, voorzitter bij het collegie van regenten van het burger-gasthuis en curator der latijnsche school alhier, oud-regter van het kanton Grave en gewezen President der hooge vierschaar over de stad Grave en den lande van Cuyk, in den ouderdom van ruim tachtig jaren: — een leeftijd, door den betreurden man geheel besteed ten dienste der maatschappij, inzonderheid van het lijdend menschdom, terwijl hij door zijne alom bekende geleerdheid, braafheid en edelheid van karakter tevens wijd en zijd tot vraagbaak en toevlugt verstrekte.

Bovendien verliezen in hem de arme, vooral de schamele stand eenen weldoener, de godsdienst eenen openbaren steun en de staat eenen door burgerdeugd geadelden man en zeer getrouwen onderdaan.

'S HAGE 7 dec. Het bezigtigen der schilderij van Kruseman heeft ten voordeele der armen de aanzienlijke som van f 1142,25 opgebragt.

— Men verneemt, dat dezer dagen, in de zaak van de acht beschuldigden, die zich wegens het vervaardigen of uitgeven van valsche muntbilletten alhier in hechtenis bevinden, nieuwe nasporingen hebben plaats gehad, die, naar men verzekert tot het vinden van eenen grooten voorraad van dat valsche papier zouden hebben geleid. Het blijkt alzoo, dat het onderzoek in die belangrijke zaak steeds met ijver wordt voortgezet.

— De behandeling der zaak van het weekblad *Asmodée* voor den Hoogen Raad, welke op maandag den 13 dezer was bepaald, is verdaagd tot woensdag, 15 dezer.

— De Arrondissements-Regtbank, te 's Gravenhage heeft, bij vonnis van heden, uitspraak gedaan in de bekende zaak van G. P. Verploegh, beschuldigd van opligting, door het ontvangen van gelden van negen en veertig personen, onder het valsche voorgeven van hun posten te zullen bezorgen. De regtbank heeft uitvoerig de daadzaken vermeld, die reeds in de vorige week, uit de gehouden debatten en pleidooijen, volledig zijn bekend geworden, en waarvan de slotsom deze was, dat de beklaagde ongeveer f 24,000 van de f 29,400, die hij erkend heeft ontvangen te hebben, niet heeft opgeleverd; enz.

Daarna heeft de regtbank nagegaan de punten van verdediging, door den beklaagde tegen de aanklagte ingebragt. Zij heeft, daarbij overwogen, dat het buiten de bevoegdheid der regtbank ligt, om te onderzoeken of de plaats gehad hebbende uitlevering wettig geweest is, doch dat dit ook niet behoeft te worden onderzocht, omdat in allen gevalle de bekl., naar de voorschriften der wet, voor de regtbank alhier justiciabel was en er alzoo te regt regtsingang en bevel tot gevangenneming tegen hem is verleend. Wat betreft de qualificatie, die aan de bewezen en door den beklaagde erkende feiten moet worden gegeven, heeft de regtbank geoordeeld, dat deze handelingen in alle opzigten zijn hoogst onzedelijk, schandelijk en bedriegelijk en dat zij al de kenmerken in zich vereenigen van het wanbedrijf van opligting.

De regtbank heeft op grond daarvan G. P. Verploegh schuldig verklaard aan het wanbedrijf van opligting, en hem te dier zake veroordeeld tot eene gevangenzetting voor den tijd van *drie* jaren, eene boete van f 600, het ontzet der burgerregten gedurende den tijd van *tien* jaren en in de kosten van het regtsgeding.

LATERE BERIGTEN.

De zwitsersche Landdag heeft den 4 geene zitting gehouden.

De Vorort heeft aan de vreemde Mogendheden het einde van de burgeroorlog bekend gemaakt zonder de minste bemerking daarbij te voegen.

Het gouvernement van Schwytz heeft eene proclamatie aan het volk en de soldaten gerigt, om zich over de capitulatie te verantwoorden. Het werpt de schuld daarvan op de overige kantons vooral op Fryburg, Zug en Lucern.

Te Zug heeft de landrath insgelijks eene proclamatie willen uitvaardigen, maar de federale vertegenwoordigers hebben het verhinderd.

Te Lucern heeft het voorloopig gouvernement eene amnestie uitgevaardigd voor al de staatkundige misdrijven sedert den 8 december 1844 gepleegd; en den 11 december bepaald voor de nieuwe verkiezingen. Men meldt dat de radikalen daar vele buitensporigheden gepleegd hebben, waarvan zij echter tot heden de bekendmaking nog weten te verhinderen.

In de kantons Wallis en Unterwalden zijn door de volksvereeniging en den wekelijkschen raad een aantal besluiten genomen, tot verzekering der zegepraal van de radikalen en het vestigen hunner heerschappij in die kantons.

Te Geneve is de overwinning der radikalen met het geschut aangekondigd en wordt den generaal Dufour eene schitterende ontvangst voorbereid.

De spaansche kamer der Afgevaardigden heeft, na eene beraadslaging van acht dagen het ontwerp adres, door de commissie voorgesteld met 127 tegen 46 stemmen, behoudens eene wijziging door het ministerie daarin gebragt.

Mengelwerk.

DE INSTRUCTIE VAN PAUS PIUS VII, AAN ZIJNEN NUNTIUS TE WEENEN, IN 1805.

In een artikel: «*het Placet en de Tweede Kamer*,» voorkomende in de aflevering van *de Katholiek* voor de maand julij dezes jaars, hebben wij van den Edelmogenden heer van Dam van Isselt verlangd, dat hij zijne bewering, bij de beraadslaging over het *placet*, omtrent Paus Pius VII, die zou verklaard hebben, dat de onderdanen geene trouw en gehoorzaamheid (1) verschuldigd zijn aan eenen ketterschen vorst, of met deugdelijk bewijs zoude staven, of herroepen. De heer van Dam heeft gemeend in staat te wezen tot het eerste, en heeft dienvolgens een vertoog ingezonden in de *Nieuwe Rotterdamsche Courant*, van den 11 november ll., waar hij, ter bevestiging van zijne woorden, verwijst naar het *Römisches Bullarium von* L. M. Eisenschmid. Tweede deel, bl. 685.

Zoodra wij kennis bekomen hadden, van dit schrijven, hebben wij ons gehaast, om, door middel van het dagblad *de Tijd*, bekend te maken, dat wij den heer van Dam niet onbeantwoord laten zouden.

Wij moeten ons heden tot eene en andere *voorloopige* opmerking bepalen, om hierna op het onderwerp terug te komen; onze bescheidene lezers verzoeken wij beleefdelijk, dat zij inmiddels hunne einduitspraak eene wijl opschorten, tot dat de stukken, naar vereischte, zullen zijn voorgelegd en onderzocht. Ook ons is er ten hoogste aan gelegen, dat deze zaak tot onweêrspreekbare klaarheid gebragt worde; het publiek moet in staat gesteld worden, om tusschen den heer van Dam en *de Katholiek* regt te spreken; en wij zullen niets verzuimen, om, door mededeeling van behoorlijke inlichtingen, daartoe behulpzaam te wezen. Wij vreezen geenszins, dat de uitkomst ons beschamen zal.

Indien wij, voor het overige, naar streng regt met den heer van Dam wilden rekenen, of indien wij de aandacht van het geschilpunt zochten af te leiden; wij zouden dan den schrijver van het ingezonden stuk ten laste mogen brengen, dat hij aan ons opstel woorden en uitdrukkingen heeft toegedicht, welke daar niet in voorkomen. Zoo hebben wij b. v. volstrekt niet gezegd, dat eene herroeping den heer van Dam «gemakkelijk zijn » zoude, *indien hij slechts verklaarde*, dat zijne » onvoorzigtige woorden hem, in de drift der im» provisatie, ontvallen waren;» wij schreven, — en toen onbewust van zijne aanhalingen van Tzschirner en Krug — «dat eene herroeping den » heer van Dam, des noods, minder zoude be» hoeven te kosten, wanneer de bewering hem » welligt in het vuur zijner geïmproviseerde rede » ontvallen ware.» Ook hebben wij in den heer van Dam slechts »dwaling» gegispt; »logen,» neen zelfs »onwaarheid,» is daar uit onze pen niet gekomen. Doch wij stappen hierover, en over meer, gereedelijk henen; onze tegenspraak schijnt eenigen toorn te hebben opgewekt; *concedendum aliquid irae est*.

Wij vatten thans het verschil op, zoo als het, in de *Rotterdamsche Courant*, door partij zelve gesteld is: Heeft Pius VII aan zijnen Nuntius te Weenen, in het jaar 1805, geschreven, »dat het » een regel is van het canonieke regt, dat de on» derdanen van eenen ketterschen vorst, van de » vervulling van alle pligten jegens hem bevrijd » zijn en ontslagen van alle trouw en gehoorzaam» heid?»

Om evenwel, bij het onderzoek over deze vraag, alle dubbelzinnigheid uit te sluiten, meenen wij haar eenigzins nader te moeten bepalen en te moeten aanteekenen, dat het geenszins de vraag is, of in vroegere eeuwen zulk ontslag van trouw en gehoorzaamheid gegeven zij; noch ook, of dien ten gevolge, in het *Corpus Juris Canonici*, eenige kanon of decretaal of kapittel te vinden zij, hetwelk zulke leer behelst; noch eindelijk ook, of Pius VII, in de instructie aan zijnen Nuntius, van een kanon of capitulum kan hebben gesproken, hetwelk die leer inhoudt: over dit alles bestaat voor ons geen twijfel. Wij zijn nooit zoo dwaas geweest van te beweren, dat, in vroegere eeuwen, geene Pausen geweest zijn, die aan onderdanen, hetzij omdat de vorsten tot ketterij vervallen waren, of om andere reden, verklaard hebben, dat zij van trouw en gehoorzaamheid ontslagen waren: wij weten ook zeer wel, dat het eertijds *juris publici* in Europa geweest is, en als zoodanig, ten dien tijde, de vigerende «regel van het canonieke regt,» dat de

(1) »*Trouw en gehoorzaamheid*,» vernamen wij later, *zijn de uitdrukkingen geweest door den heer van Dam gebezigd; hiernaar zijn derhalve de woorden in* de Katholiek *(Dl. XII, bl. 43) te verbeteren. Ook is niet de Nuntius te Keulen maar die van Weenen bedoeld.*

kerkelijke uitspraak over vorsten, welke tot ketterij vervallen waren, den band van gehoorzaamheid en trouw losmaakte, die onderdanen aan vorsten vasthecht; maar hoe dit alles, in een lang verleden, geweest zij, en of Pius VII dat feit en dat regt van vroegeren tijd hebbe aangehaald, of hij, in één woord, eene historische herinnering hebbe uitgesproken, dat is niet de vraag, waarover wij met den heer van Dam twisten. De vraag, welke ons verdeelt, is: heeft Pius VII verklaard, dat het, in 1805, regt en «regel» was, en dat men zich daaraan moest of konde houden, dat aan kettersche vorsten geen trouw en gehoorzaamheid behoeft te worden bewezen? In dezen zin heeft de heer Mutsaers, in dezen zin hebben wij, den heer van Dam begrepen en weêrsproken. Dit is uit de redenen en van den afgevaardigde uit Noord-Braband, en van *de Katholiek* allerduidelijkst. Ware zijne bedoeling eene andere geweest, de heer van Dam had zijne tegensprekers behooren te regt te wijzen en moeten zeggen: Gij hebt kwalijk verstaan; ik zeg niet dat Pius VII verklaard heeft, dat, in zijne dagen, de onderdanen geen trouw en gehoorzaamheid aan een ketterschen vorst verschuldigd zijn; mijne bedoeling gaat niet verder, dan dat die Paus de ongehoorde en voor den Staat zeer bedenkelijke stoutheid gehad heeft, van aan zijn Nuntius te Weenen in 1805, te berigten, dat hij Paus Pius VII een *Capitulum*, in het *Corpus Juris Canonici*, ontdekt en gelezen heeft, waaruit blijkt, dat onderdanen van eenen ketterschen vorst van trouw en gehoorzaamheid weleer ontslagen zijn. Ware deze teregtwijzing inderdaad beproefd, wij zouden dan misschien, zonder over ons misverstaan beschaamd te wezen, den heer van Dam hebben mogen vragen, of Zijn Edelmogende, die ons begrip hadde gewraakt, zich zelf, toen hij sprak, wel begrepen hebbe. Ten minste, is onze geest te bekrompen, om den zamenhang te vatten der rede, welke de heer van Dam, in zulke onderstelling, zou gevoerd hebben. Zijne redenering kwame dan hierop neder: »Wij wetgevers moeten wel zeker straffen vaststellen tegen het verspreiden van niet geplacetteerde pauselijke schriften; want, beseft het wel, Edelmogende Heeren en Gij, Ministers en Raadslieden der kroon, Pius VII schreef in 1805 aan zijn Nuntius te Weenen, dat een kapittel in het *Corpus Juris Canonici* staat, hetwelk doet zien, dat, eenige eeuwen geleden, onderdanen van trouw en gehoorzaamheid aan kettersche vorsten ontslagen zijn. De ontdekking, het is waar, is niet nieuw; zij betreft een algemeen bekend feit, dat in alle geschiedboeken te lezen is; maar een Paus moet zulke dingen niet kunnen verkondigen.” — Hoe dit alles zij; wie de woorden van den heer van Dam, zoo als ze thans door hem zelven, in de *Nieuwe Rotterdamsche Courant*, vermeld werden, «dat het een regel is van het canonieke regt enz.: met oplettendheid leest, zal inzien, dat zij, op zich zelve genomen, tot den aangewezen zin *kunnen* geduid worden. Wij hebben daarom gemeend, nu de heer van Dam den kamp over 'sPausen schrijven schijnt te willen doorstaan, dat wij de uitvlugt van zulk eene uitlegging niet mogten openlaten.

Met eene beoordeeling van het vroegere regt, waarover wij spraken, met het ontslag van gehoorzaamheid zelf, hetwelk eertijds aan de onderdanen, in gevalle van ketterij der vorsten, gegeven is, behoeven wij ons heden niet op te houden. Daar wij echter weten, hoe zwaar een steen des aanstoots dat middeleeuwsche openbaar regt nog immer voor velen is, willen wij hier ten minste aan eene korte verklaring eene plaats geven; — mag ons veeligt het «*ament meminisse periti*» daarbij niet wel ten goede komen, misschien is toch onder onze lezers nog een ongeleerde, die eenig onderrigt daaruit trekken kan.

Het was in vroegere eeuwen, in het katholiek Europa, algemeen — geschreven of ongeschreven, doch immer algemeen — geldend regt, dat de vorst moest zijn belijder van de Katholieke Godsdienst. Eene bepaling hieromtrent was algemeen aan de Constitutien van alle landen; de vorst moest wezen een zoon der Kerk; door middel zelfs van de Kerk ontving hij schepter en kroon. Zelf Hendrik IV, in het felste van zijnen strijd tegen Gregorius VII, toen hij zoo onstuimig voor zijne onafzetbaarheid ijverde en zelfs den Paus voor vervallen van zijnen zetel verklaard had; erkende, dat ketterij den vorst de kroon deed verliezen; «*nisi a fide exorbitaverim*» is de uitzondering, welke hij zelf aan zijne woorden stelt. (1) Katholiek zijn en blijven was alzoo, in die dagen, eene *Conditio sine qua non*, om te kunnen heerschen en gehoorzaamheid vorderen. Verviel een vorst tot ketterij; van zelf verviel hij derhalve ook van zijn regt op de trouw en gehoorzaamheid zijner onderdanen: hij had de voorwaarde verbroken, waarop het gebied in zijne handen was, of, gelijk men het, in constitutioneele benaming, thans zou willen hebben uitgedrukt, de grondwet van den Staat, was door hem geschonden, en hij was daarmede vervallen van troon en regt. — Ziedaar de ware en natuurlijke uitlegging van eene zaak, waarmede men bij de onkunde zoo lang gespeeld en zoo veel hartstogt heeft gaande gemaakt. — Maar, indien het zoo is, wat behoefde de Paus tusschen beide te komen? — De tusschenkomst des Pausen was een alleszins regtmatig gevolg van de algemeen omhelsde en beleden leer, dat de uitspraak, over ketterij en afdwaling van de Katholieke eenheid, boven al aan het Opperhoofd der Kerk behoort, en van het algemeen gangbaar regtsvoorschrift tevens, hetwelk het vonnissen over ketzer, koningen en vorsten bepaaldelijk aan den Paus voorbehield. — Of het nu inderdaad ook beter was, in gevalle de grondwet van eenig land door den vorst geschonden scheen, daarover het oordeel en de uitspraak des Pauses te vragen en af te wachten, dan wel de onderdanen zelven hierover te laten regten en hun vrijheid toe te kennen, om, op eigen bevinden, naar de wapenen te grijpen en den vorst te verjagen, blijve der overdenking aanbevolen van hen, die zich, voor het eene of het andere van beide systemen wenschen te verklaren... Niets is inderdaad eenvoudiger, dan de theorie, welke men in de middeleeuwen betreffende het vermelde punt plagt te volgen. Wij kunnen die theorie, — den Paus daarvan voor een oogenblik uitsluitende — en hiermede tot eene vergelijking voor de liefhebbers van het *moderne* aan behagelijkheid winnen — wij kunnen, zeg ik, die theorie, door een voorbeeld, nog nader toelichten en voor een ieder tot tastbare duidelijkheid brengen. Zie hier ons voorbeeld. Er zijn er, die, bij de herziening van de Grondwet der Nederlanden, dit is wel bekend, eene bepaling begeerden, dat de Koning zal moeten belijden de Nederlandsche Hervormde, of, voor het minst, de Protestantsche Godsdienst. Ging dat opzet eens door, en werd later ooit een Koning, die, krachtens de zoo gewijzigde Grondwet de kroon droeg, van Hervormd of Protestant, belijder van de Katholieke Godsdienst; men zoude immers zeggen: hij heeft zijn regt tot den troon verbeurd, wij zijn geen trouw en gehoorzaamheid langer schuldig. — Neêrlands verdraagzame, vriendelijke Protestanten, wij houden er ons van overtuigd, zouden het zeker zeggen, en ontegensprekelijk zou het wezen, dat zij, in de letter zelve der Grondwet, het steunpunt hunner leer, met ontegenzeggelijke waarheid, zouden kunnen aanwijzen. Wij behoeven nu de namen slechts te verwisselen: in de plaats van hervormd of protestant lese men Katholiek, en zoo omgekeerd; en wij hebben de idee der middeleeuwen terug — uitgenomen den Paus als scheidsregter. — Hoe veel consequentie en eenheid van beginselen nu in het hoofd der geleerde en hooggeleerde lieden is, welke beurtelings, nu eens tegen de gezagtheorie van de middeleeuwen hevig uitvaren, en het als trotsche overheersching en afschuwelijken gewetensdwang der Kerk of der priesterschap brandmerken, dat een vorst, om ketterij, troon en rijk verbeurde, en dan weder tot zich zelven en de hunnen zeggen: wij moeten niets onbeproefd laten om den Koning der Nederlanden bij de Grondwet aan de belijdenis der Protestantsche Godsdienst te binden, behoeft wel geen woord van toelichting meer. (*Katholiek.*

Vervolg in ons volgend nommer.

(1) *Vergel. J. Voigt*, *Hildebrand* als Pabst *Gregorius* der Siebente. *2 Aufl. S.* 384.

Advertentien.

*** Heden morgen omstreeks acht ure, overleed te *Grave*, na vroegtijdig voorzien te zijn geweest van de Heilige Sacramenten der Stervenden, den WelEdelGestr. Zeer Geleerde Heer *HENRICUS JOANNES ANTONIUS DE LA GENESTE*, in leven Med. Doctor en Kantonregter, Ridder der Orde van den Nederlandschen Leeuw enz., enz., in den gezegenden ouderdom van ruim 80 jaren.

Grave, 7 *December* 1847.

*** Al degenen welke iets verschuldigd zijn aan, of te vorderen hebben van *PETER DANIEL VAN KEULEN*, vroeger Leerlooijer te *Sprang*, worden verzocht, daarvan ten spoedigste betaling of opgave te doen aan den ondergeteekende, die, door de Regtbank te *'s Hertogenbosch* als Bewindvoerder over den onbeheerden boedel van genoemden *PETER DANIEL VAN KEULEN* is benoemd.

J. VAN WIJLEN,
te *Ravenstein*, Prov. *Gelderland*.

*** *E. E.* *OFFERS*, Vendumeester te *'s Hertogenbosch*, zal op Maandag den 13 December 1847 en volgende dagen, des namiddags ten twee ure, ten zijnen Venduhuize in de Hinthamerstraat, publiek verkoopen:

Eene groote partij

MANUFACTUREN,

welke door omstandigheden *à tout prix* zullen worden verkocht:

Voorts MEUBILAIRE GOEDEREN en, hetgeen verder zal worden geveild.

Des voormiddags voor de verkooping voor een ieder te zien.

GROOTE VERKOOPING

VAN

BOEKEN

in allerlei TALEN,

WETENSCHAPPEN, GESCHIEDENIS, REISBESCHRIJVINGEN, GODSDIENST, GENEESKUNDE, AARDRIJKSKUNDE, enz., nagelaten door onderscheidene Geleerden en Liefhebbers; benevens RARITEITEN, TEEKENINGEN, PLATEN, LANDKAARTEN, enz.

VAN DONGEN, Vendumeester, in de Orthenstraat alhier, geeft langs dezen weg kennis, dat door zijn Ministerie, op nader te bepalen plaats in den loop der maand *January* eerstkomende, opgemelde Verkooping zal plaats hebben, waarvan de Catalogus later zal worden bekend gemaakt en verkrijgbaar zijn. Bezitters van BOEKEN, TEEKENINGEN, PLATEN, LANDKAARTEN, RARITEITEN, enz. welke zich daarvan wenschen te ontdoen, worden verzocht zich in den loop dezer maand bij genoemden Vendumeester te willen aanmelden.

's Hertogenbosch, den 10 *December* 1847.

VERPACHTING

VAN

PAARDENMEST.

De HOOFDADMINISTRATIE VAN HET 1e REGIMENT LANCIERS, zal, op *Vrijdag den 17 December* 1847, des 's middags ten *één uren*, ten BUREELE van den KAPITEIN KWARTIERMEESTER van genoemd Regiment, in de *Orthenstraat*, aan den meestbiedenden

VERPACHTEN:

HET WEGHALEN DER PAARDENMEST,

van de PAARDEN van het te *'s Bosch* garnizoenhoudend gedeelte van het Regiment, en zulks voor den tijd van *één Jaar*, aanvangende den 1e *January* en eindigende den 31 *December* 1848.

De Billetten van inschrijving moeten op gezegeld papier, de prijs waarvoor per paard en per dag wordt ingeschreven in letters uitgedrukt en door twee gegoede borgen mede onderteekend zijn, dezelve moeten voor of op gemelde datum, gestoken worden in eene gesloten bus, ten bureele van den Kapitein Kwartiermeester voornoemd, alwaar tevens de voorwaarden ter lezing liggen.

De Hoofdadministratie voornoemd,
Op last van dezelve
De Kapitein Kwartiermeester,
P. D. BEEK.

Beursprijs der Romeinsche effecten.

Brussel, 8 dec.	Leening 1831	$97\frac{1}{4}$
Parijs, 8 dec.		$97\frac{1}{4}$
Antw. 8 dec.		$97\frac{1}{4}$
	Bon. Certif.	98.

Ter Drukkerij van P. S. A. DE ROOY.